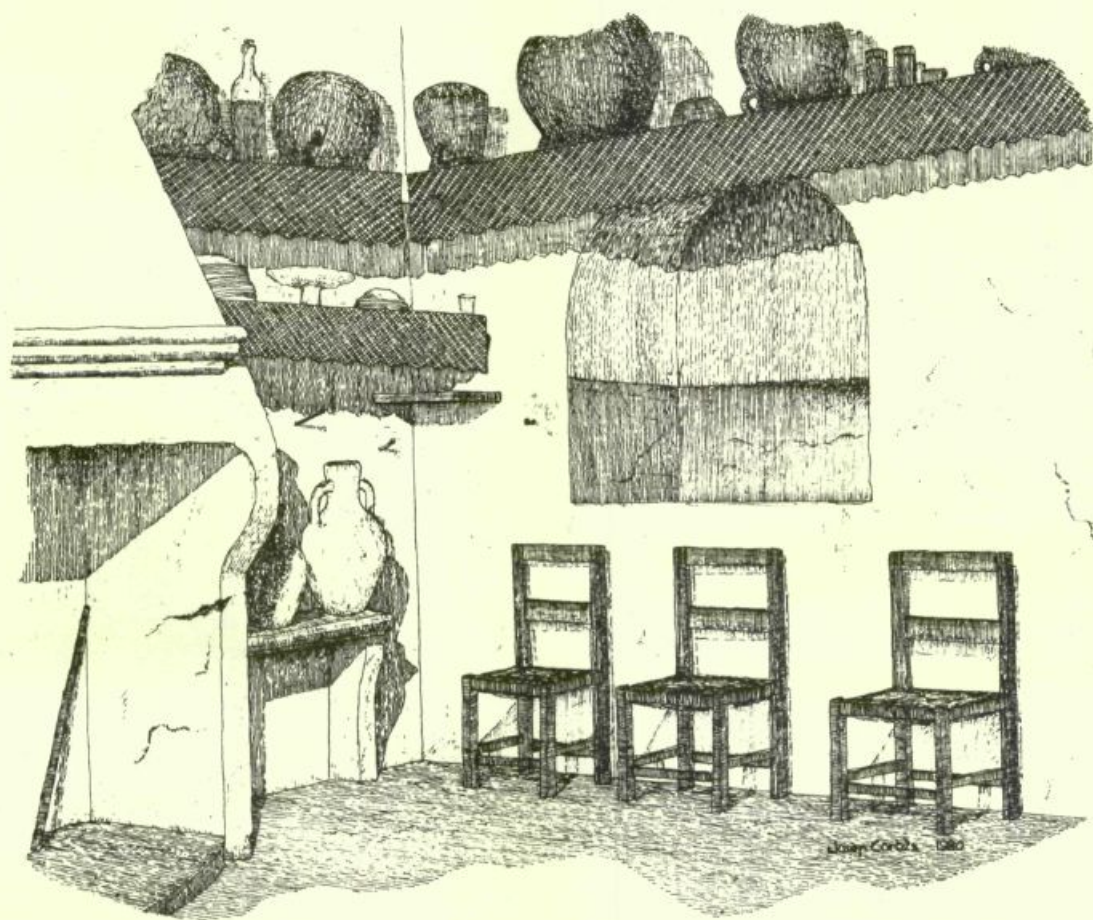

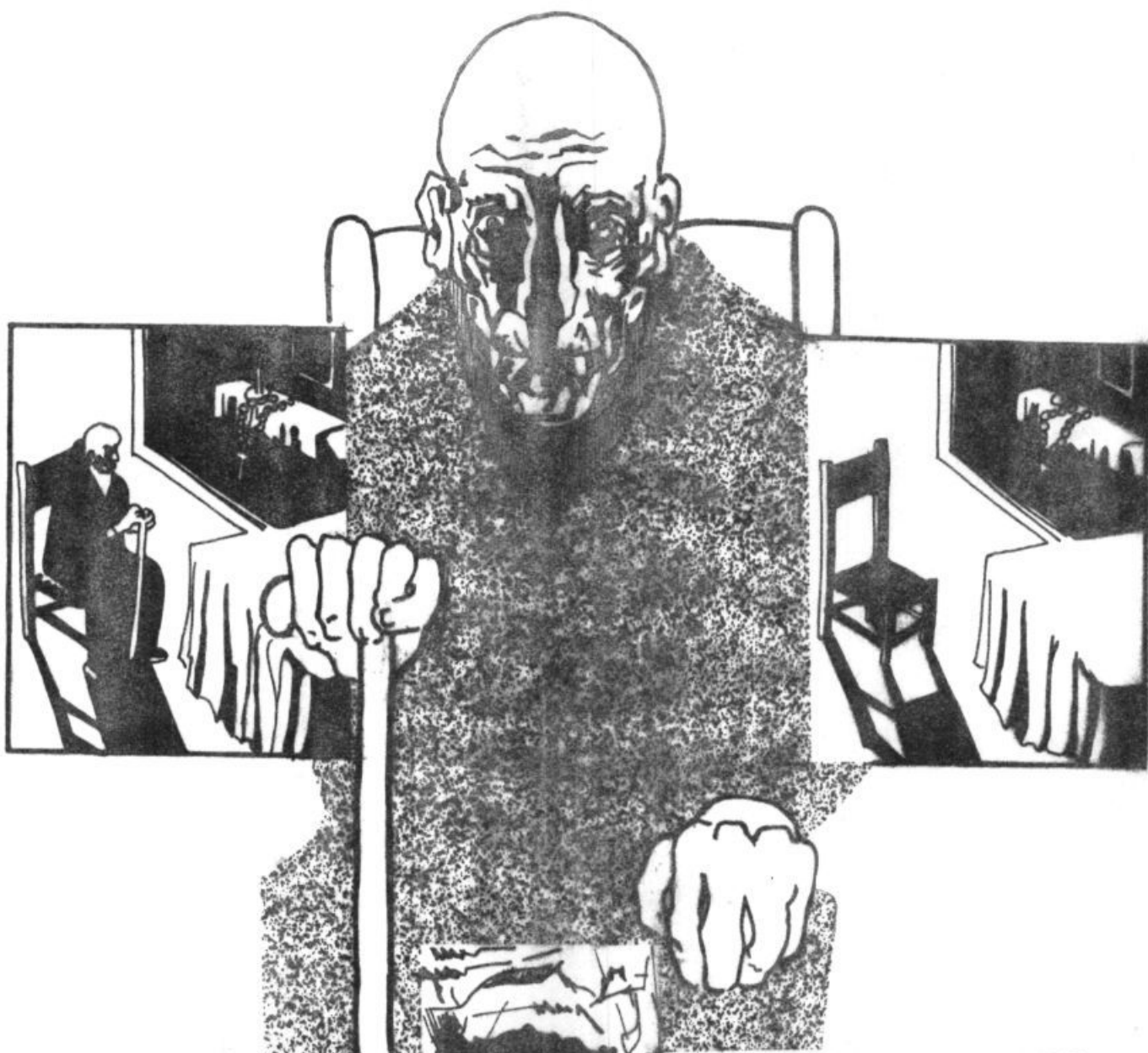
Flor de card

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

SETEMBRE DE 1980

SOLITUDS

EL BUF DEVASTADOR DELS
MEUS ANYS EXCESIUS
HA CAPGIRAT EL MECANISME
DEL TEMPS, QUE SURA I
NO TRANSCORR DINS
AQUESTA CAMBRA PERDUDA
A QUALSEVOL LLOC INCERT
DE L'UNIVERS.

JÀ NO SENT NI EL SOROLL
DE LES ÚLTIMES NOSTÀLGIES
ESCAPANT-SE PELS CLIVELLS
DE LA MEMÒRIA.

Matamoras-80

Donya Bàrbara

44 ANYS DE DOCÈNCIA A LA VILA

Era un capvespre assolellat d'hivern decadent. Per la llarga finestra entrava un sol agosarat que gairebé be sava les estelles que cremaven a la foganya. La sala era peti tona i l'ambient físic era carregat d'una tebior quasi exul tant. La conversa fou llarga, apacible, retxant la intimitat.

Ara, la "casette" amolla, també, frases superposades i indesxifrables. Vet. aquí una selecció de contestes.

Per què estudiareu magisteri, doña Bàrbara?

Primer, jo te diré, perquè monpare volia que jo fos com es meu germà i es meu germà estudiava. Hi havia, a canostra, un ambient d'igualdat. Jo era nina i era com un poc mestra o cap des nins d'es puig, i les reunia, i les llegia rondaies davall una figuera d'aquí o per canostra, feiem comèdies i això; per lo tant jo, me pareix, que dedins ja duia una vocació. Però sobre tot perquè monpare no volia que hi hagués diferència entre es fills.

I quins professors vareu tenir?

Et deixaré una revista, Lluç, que en parla. Eren uns profes sors, la majoria formats a l'Escola Superior de Magisteri de Madrid. Vaig tenir donya Rosa Roig, donya Mercedes Usua, N'Aya ralar, donya Catalina Vives, en Vinyes, donya Carmen Cascante, n'Ensenyat... eren uns professors extraordinaris; com te diria fugien de l'al.lot empollon, que fos autodinàmic... llavors hi havia un vertader moviment pedagògic.

Quin any vareu començar a fer escola?

Vaig començar dia 5 de febrer de l'any 1.934

I a on?

En es molí d'en Tendre, si, si, no he fet ni un dia d'esco la fora de Sant Llorenç; llavors vaig anar on ara hi ha sa bo tiga de Ca'n Josep, llavors a ca la senyora Rosa aquí on tenen es taller ses Solaies, llavors a ca na Figuera i llavors a ca'n Bala, avui convertit en pati de ca ses monges. A ca'n Bala erem donya Eulàlia, n'Antonia Garcia i jo.

A colònies, no, no hi vaig anar; teniem la tirada cap a Cala Ratjada des de sempre.

Teniu possibilitats d'anar a curses, de cuidar la formació permanent?

Si, s'Escola d'Estiu de Barcelona organitzava coses mera velloses, les feien a Barcelona però amb uns preus molt asse quibles pels mestres.

Juntant guerra, metres i poble, quina combinació en sortí?

Ja t'ho pots imaginar. Hi havia molta misèria; a un li havien mort son pare, parents dins sa presò...

¿Quins problemes suposà el tancament de l'escola de "ca ses monges?"

Oh!, jo te diré, un excés d'infants; acostumats amb un sistema diferent... els varem haver d'adaptar; un número excessiu; però els infants s'adaptaren molt bé.

Es feien, a la vila, reunions amb els mestres?

Sí, i obligatoris. Ara que jo et diré, la gent que te gust amb una cosa no se'n tem i en parla; i sortiem plegats i passet javem i teniem contactes i comentavem els assumptes...

Com heu vistes les relacions escola-poder local?

Mira, si qualche cosa fallava procurava suplir-ho, molta nedat no la teniem mai, però enlloc d'anar a queixar-me ho suplia, tenia esment en sos papers i això. Mai no hi ha hagut doblers suficients, mira ara mateix a Palma. Fins i tot ses cadires des despats varem comprar nosaltres amb l'assignació que teniem pels gastos escolars.

I de la gent que em podeu dir?

No vaig tenir mai queixes dels pares. M'han tolerada o no se què però mai no he tengut un conflicte ni amb els pares ni amb els inspectors.

Des menjador, sempre vos ne cuidareu vós?

No, ja feia un any que funcionava. Varem, amb el temps, haver d'assegurar la cuinera i llavors els doblers no bastaven per a res i havien de pagar... i sa gent, saps que ès a un poble?, té patates o altres coses i es nins minvaren= Se'n varen dur es material.

Satisfaccions?

Puntura... et donava una satisfacció molt grossa veure el progrés dels infants, que passaven de l'analfabetisme a... i que feien progressos...

Quines anècdotes curioses recordau?

Un dia tenia una nina a la pissarra, l'ensenyava a restar, i li vaig dir: "Veig, si ara tens un caramel i el te menges, que et quedarà?" i em va contestar: "es paper".

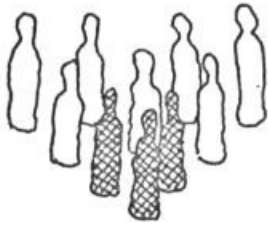
I la conversa continuà, amb el mateix tò, per altres pararys.

Entre altres coses potser cal destacar i agrair-li, a donya Bàrbara, tant l'avinantesa a l'hora de concertar la conversa com el to en que es desenvolupà. Gràcies.

guillem pont

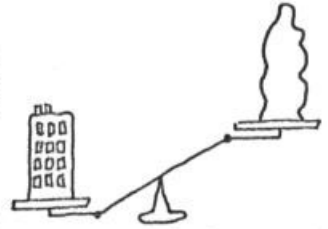

Espipellades per J. Cortès

Entre s'Ajuntament franquista i s'Ajuntament democràtic hi ha una gran diferència: abans n'hi havia UN que feia lo que li donava la gana sense demanar mai es parer an es poble, i ara n'hi ha TRES, o cinc, o nou o deu.

Ja han passat ses festes de la Mare de Déu Trobada i ses de Cala Millor. S'Ajuntament de Sant Llorenç a unes les va donar quinze mil pessetes^(*) i a ses altres cinquanta mil. Hi haurà un premi p'es qui endevini a qui correspon cada quantitat!

VOLEM NOMS POPULARS I EN MALLORQUÍ A PLACES I CARRERS.

Dia 30 de setembre va fer cinc mesos que s'Ajuntament va acordar canviar es noms des carrers, i ses plaques encara no estan posades. Deu haver tengut mals-de-cap més importants o deu fer comptes fer lo mateix que amb lo de sa revista informativa? I amb ses subvencions que dóna que no mos vulgui fer creure que no té dobbers!

Perquè supòs que vos haureu temut que per posar uralita a ses grades des futbol els ha donat ni més ni manco que cent cinquanta mil pessetes, que vénen a ser devers trenta mil duros. Una xifra que fa planta, no ho trobau?

A ses festes de Cala Millor, es dia de s'elecció de ses "misses" hi havia, al mànco, set membres de s'Ajuntament.

Voltros en véreu tants a ses de la Mare de Déu?

-oOo-oOo-

Per cert, es regidor Girart va dur sort. Com que es regidor de cultura no va poder venir, va haver de fer de jurat i ho veia de ben aprop. Punyetero!

-oOo-oOo-

Lo que me va venir més de nou va ser, emperò, que un membre de UCD i un que va anar a sa xerrada d'en Mar i el Fraga duien, an es braó, SES QUATRE BARRES sen se castellet. Mare Santíssimeta lo que arribarem a veure! Ara me jugaria messions que, malgrat això, no sortirà cap carta en es diari!

No vos penseu que totes ses coses que surten en aquesta secció són parides meves. Algunes sí que ho són, però ses altres o bé les agaf de boca d'altri -en sentit figurat, clar- o bé les me conta s'extensa xarxa de contactes que tenim repartits p'es més amagats racons de la vila.

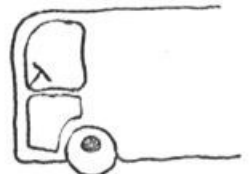
Dic això perquè es déus no aproven es plagis i, a vegades, un altre me dóna s'idea i jo me limit a redactar s'espipellada. A cadascú lo seu.

Si sa política de subvencions continua d'aquesta marxa, s'Ajuntament té collons de donar-mos dos o tres-centes mil pessetes per sa revista.

De totes maneres ho veig un poc difícil, no ser que es recaptador d'imposts se decidesqui d'una vegada a cobrar tot lo que li deven...

Per als turistes: An es carrer d'es Pou, a una placeta que hi ha a's capdavall, darrera un camió molt gros, hi ha un pou que se diu es Pou Vei. Surt molt a una narració d'es Capella Cap'rocó i té arcades per davant i, diven, per darrera. Se pot visitar de les 10 d'es vespre fins a sa dematinada, a ses hores de recollida d'es fems.

NOTA: Aquí on diu quinze mil pessetes ha de dir dotze mil curtes. Una equivocació la pot tenir tothom. Perdonau.

HISTÒRIA. per r. rosselló

DUES VISITES PASTORALS

"Santa Visita de San Lorenzo y Mayo 18 de 1849

Dicho día mes y año el Illustrísimo S.D. Rafael Manso por la gracia de Dios y de la Santa Sede Apostólica Obispo de Mallorca del Consejo de S.M., continuando su pastoral visita la hizo de la Yglesia Parroquial de San Lorenzo anejo de la Villa de Manacor, y en ella del Santísimo Sacramento pila Bautismal, Santos Oleos, ornamentos y Vasos Sagrados con lo demás que visitar debía y todo lo halló con la desercia que permiten los escasos fondos consignados al culto fábrica de la misma Yglesia en que está por concluir la obra abierta o proyectada de hacer el trozo de bóveda que falta desde el último arco hasta la pared de la fachada, la que espera S.S. Ilma. se lleve a cabo lo mas pronto que sea posible mediante la piedad de los vecinos que haran un esfuerzo para proporcionar los fondos necesarios; y habiendo notado S.S. Ilma. que dos de los cálices de dicha Iglesia con sus patenas tienen necesidad de que se renueve el dorado en lo interior de las copas mandó que se haga así de los primeros fondos que ingresen para culto y fábrica. También mandó que el altar mayor se aproxime al Sagrario de modo que pueda sacarse el copon de frente y se asegure el mismo Sagrario como también la puertecilla menos ajustada de lo que conviene.

Reconoció S.S. Ilma. los libros de partidas de fundaciones y obrerías y en cada uno de ellos proveyó lo que tuvo por conveniente dictando en seguida las siguientes Ordenaciones de Visita:

1ª Recomienda S.S. Ilma. al Vicario muy encarecidamente y mandó que en todos los domingos y principales festividades explique el Evangelio o el Misterio del día acomodándose a la comun comprensión y necesidades espirituales de los fieles y por las tardes de los mismos días enseñe la Doctrina Cristiana en forma catequística a los niños y niñas sin omitir tan santo y provechoso ejercicio por otras funciones religiosas que podrán celebrarse en seguida valiéndose cuando el no pueda hacerlo del sacerdote residente en el pueblo y encargado de decir la primera misa.

2ª Que sea celoso y exacto en la administración de los Santos Sacramentos especialmente con los enfermos con quienes debe de ser mayor su solicitud sin abandonarles en los últimos y mas críticos momentos de su vida después de dispensarles aquellos con la debida oportunidad según lo exijan el estado de su enfermedad a que debe atender mas que a consideraciones y respetos humanos.

3ª Que para mejor cumplir las cargas piadosas de fundaciones, conforme a la voluntad de los fundadores, procure poner en claro los censos afectos al indicado cumplimiento, formando un nuevo cabreo (1) en el que y con la debida separación se espresen su actual estado de rentas, personas que las prestan y cargas que deben cumplirse estendiendo después de la última fundación un resumen así de las rentas como de las cargas de todas sin perjuicio de notar a continuación de cada una las variaciones que ocurran y con referencia a dicho libro estenderá en otro las cuentas formales con carga y data de los productos de las mismas fundaciones cuidando de liquidar con los censalistas lo que adeuden por atrasos cuya suma será partida de cargo en la primera cuenta como deberá serlo en todas la de los censos corrientes aunque no se cobren en cuyo caso se datará de lo que no haya podido cobrar practicadas diligencias con espresión de la causa o razón por que no se han cobrado.

.../...

(1) Cabreo era el libro en que las iglesias y monasterios copiaban sus privilegios y pertenencias.

.../...

4ª Que en otro solo libro se lleve asiento y razón de lo ingresos de obrerías y cofradías distintas y separadamente para no multiplicar libros por lo que convendrá asimismo estender en otro solo las cuentas de todas y refiriéndose al primer libro simplificar el cargo que podrá reducirse a la suma total de ingresos anuales y a la de atrasos o existencias de años anteriores si bien en la data habrán de espresarse en distintas partidas los gastos según el número y distinción de dichas obrerías y cofradías y de los respectivos obgetos a que se apliquen, procurando economizar dichos gastos de manera que lejos de salir alcanzadas resulte algo sobrante que pueda destinarse al importante obgeto de la obra de la Yglesia y mayor ornato de todo el Templo, y a este fin concede S.I. 40 dias de indulgencia a los que hagan limosna a la fábrica.

5ª Finalmente previene S.S. Ilma. al Vicario que para mayor estímulo del estudio de la Religion y Moral tan propio de los ministros de la Yglesia y ans necesarios a los encargados de la cura de almas, tenga conferencias morales con el otro sacerdote residente en la Parroquia con la frecuencia que se lo permitan la ocupaciones del ministerio y ambos procuren edificar a los fieles con el egeemplo de su buen comportamiento no menos que con sus palabras. Así lo proveyó y firmó S.S. Ilma. de que certifico.

Rafael Obispo de Mallorca.

Otrosí manda S.S. Ilma. que el Vicario formalice todos los años y estienda en su respectivo libro la cuenta de culto y fábrica cargándose no solamente de lo que cobre consignando a es tos obgetos sino de lo que se llama parte muerta o sea una distribución así de lo fundado como de lo adventicio y de las limosnas que ofrescan los fieles para los mismos obgetos y con este fin será bién poner una caja o cèpillo serrado en la misma Yglesia con esta inscripción: "Limosna para la fábrica"

Así lo proveyó y firmó S.S. Ilma. de que fertifico.

Rafael Obispo de Mallorca.

Visita de 15 de junio de 1896

"Nos el Dr. D. Jacinto María Cervera y Cervera por la gracia de Dios y de la Santa Sede Apostólica Obispo de Mallorca.

Practicada la santa Pastoral Visita de la iglesia de San Lorenzo filial de Manacor y vistos los ornamentos, vasos sagrados y demás objetos pertenecientes al culto divino, como también revisados los libros sacramentales y de administración, sumamente complacidos, no podemos menos de consignar en este auto de visita la satisfacción con que hemos visto el uso y limpieza de los primeros y la exactitud de los últimos y excitamos de nuevo el celo deñ Rdo. Sr. Vicario para que continúe como hasta el presente esmerándose en el cumplimiento de los deberes de su cargo.

Dado en la Santa Pastoral Visita de la iglesia de San Lorenzo a quince de Junio de mil ochocientos noventa y seis.

El Obispo de Mallorca".

**Instrumentes
tradicionals
de mallorca**

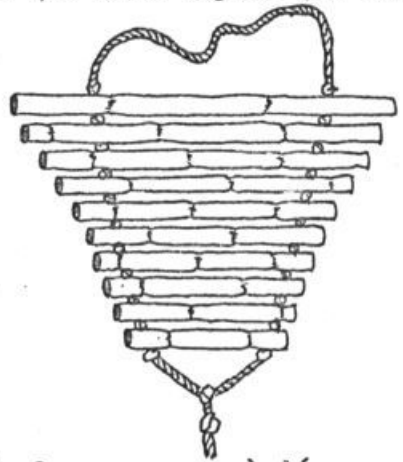
**m. galmés
j. cortès**

OSSETS (o canyís)

Els ossets se fan amb deu, quinze o vint ossos de la cama d'un anvell, o de les cuixes d'un pollastre.

Canyís: se fa en deu, quinze o vint bocins de canya de gruix corrent i d'un pam o dos de llargària.

Veiem com es fan: Foradareu els extrems de les canyes o dels ossos (amb un ganivet, o millor amb una alena o amb una barrina) i hi passareu una cordellina o una llandereta. N'hi ha que cada vegada que han passat la corda per una canya o un os fan un nuu, d'altres només fan nuu quan han acabat de passar-la per la darrera canya o os; si se fa de la primera manera les canyes (o els ossos) quedaran distanciadés unes de les altres, si se fa de la segona manera quedaran totes juntes.

Quan hauréu passat la corda per un dels caps de totes les canyes o ossos deixareu dos pams de corda i, en sentit invers, l'anireu passant per l'altre cap de les canyes o dels ossets. Igualment al cap de dalt deixareu un pam o dos de cordellina a cada cap i després fermareu; serà l'ansa que passarà pel coll. L'ansa que haurà quedat a baix servirà per subjectar els ossets amb la mà esquerra mentre amb la dreta anau rascant amb una castanyeta, amb una copinyeta, o amb una canyeta esquarterada com la que se fa servir per a la rasca.

RITMES DE JOTES I COPEOS

veu, fobiol,
violí, ...

xerroc, ximbomba,
ossets, castanyeta, ...

SETMANA SANTA - 3

F. Clapés

El dia de Pasqua de matí, només començava a venir la claror del dia i la gent ja s'anava aixecant. Les campanes tocaven gojoses d'alegria. Els nins i nines que havien d'anar una altra vegada a la processó, àngels i estrelles, ja estaven preparats.

Damunt l'altar major s'asseien els centurions que feien l'adormit. Enmig de l'altar hi havia el Bon Jesús ressuscitat, amb una túnica verme^lla i una bandera, senyal de Victòria.

La gent començava a acudir a la Processó, que es feia sortida de sol. L'Ajuntament estava preparat i també el Clero i l'organització de la Processó. Començaven a sortir el penó, les banderes, Capelles, Confra-ries i finalment el Bon Jesús ressuscitat.

Els Centurions, que s'havien d'exhibir mentres estaven damunt el presbi-teri, roncaven i dormien. Els sobreposats agafen el Bon Jesús i surt el clero cantant l'himne de Laudes. Quan el Bon Jesús ressuscitat estava enmig de l'església, començaven a despertar-se i a córrer per dins l'església i a botar, principalment davant les capelles perquè hi havia moltes al.lotes.

Crits i renou!. Conten que en el segle passat, el llantoner que està enmig de l'església i que avui s'encén amb electricitat abans funcionava amb oli, i un centurió pujà damunt la trona i amb una llança tocà una cordeta que el subjectava i li va fer pegar una vogada que va beneir a moltíssima de gent. Va ser una Pasqua un poc trista perquè aquest dia tota la gent hi va anar amb la roba millor.

Quan acabava la processó, abans de l'encontrada de la Mare de Déu, arribaven els centurions amb els vestits espanyats, les llances rompudes, suats i acompanyaven el Bon Jesús Ressuscitat fins que acabava la processó i l'Ofici. A l'encontrada, la Mare de Déu pegava tres bots d'alegria i la música rompia amb la Marxa Reial. Seguia la processó i començava l'Ofici.

Aquest dia l'església és petita per al poble de Sant Llorenç. El Sr. Rec-tor, amb el sermó aprofitava per donar les gràcies a l'Ajuntament i a tot el poble i per desitjar-los bones festes. Acabat l'Ofici la gent se n'anava cap a ca-seva a berenar del tradicional berenar de freixura i panades.

Vet-aquí algunes estrofes:

Un pastor que menja ovelles
sembla té mens petits.
Al.lota tu me fas colles
perquè no t'he duit confits

Aquest dia les famílies se visiten per donar els "Molts d'anys" als pa-drins i als pares, germans i demés família.

ELECTRODOMESTICS
I
FONTANERIA
ORDINAS - FEBRER
Major, 22 - T. 569100

BOSCH I MASSANET

sastres

pça. mercedaris, 1-1r-2a
tel 21 52 65
ciutat

sucursal al
carrer de la creu, 9
sant llorenç de cardassar

Francisco Umbert Perelló

CA'N XESC

Reparaciones Eléctricas del Automóvil

c/. Clavel, 20 — Teléf. 56 90 67

SAN LORENZO (MALLORCA)

LA EQUITATIVA

assegurances

ALFA

màquines de cosir

Crònica Informal

MÉS ASSISTÈNCIA Al darrer ple s'ha pogut comprovar que els assumptes municipals de cada vegada interessaven més, ja que hi havia el doble d'assistents que la darrera vegada. Aquest mes érem dos i altre era jo totsol.

"REAJUSTE" DE CARTERES A partir d'ara els caps de les comissions que segueixen seran aquests: (al manco damunt el paper)
Hisenda   Bartomeu Pont
Governació   Ignasi Humbert
Sanitat   Eduard Perales.
Urbanisme   Eduard Perales
Cultura   Mateu Girart

CANVI A CULTURA A nosaltres ja ens ho semblava que passaria això. La comissió de cultura duia un ritme d'activitats tan elevat que el regidor Puigrós, com que és tan senzill, no ho ha pogut resistir. Ara n'hi han posat un altre de més reforçat i, amb un poc de sort, per ventura arribarà a les eleccions del 83. Esperem que segueixi el ritme marcat pel seu antecessor.

GENT A L'ATUR Cessen dos municipals i un jardiner i es canvia el conductor del camió de recollida de fems. En Pere Bauzà troba que no s'ha de rebaixar la plantilla, però que s'hi ha de posar gent que serveixi. També troba que els municipals han d'estar de servici fins devers la una de la nit i així evitarien els renous de les motos. El seu vot és en contra.

PLET A LA GASOLINERA El regidor Femenies i el seu veïnat Bartomeu Llinàs posaren un recurs i posteriorment un contenciós administratiu a l'Ajuntament per l'assumpte de la gasolinera. A la permanent del 12-9 s'acordà dur la cosa en avant i es nomenaren tres missers. El ple ho ratificà. El regidor Femenies, com que era una cosa que l'afectava, va abandonar la sala perquè els demés poguessin decidir lliurement.

EL CONSISTORI PARLA DEL SOU Com que el pressupost municipal ha passat de 17.000.000 a 36.000.000, els regidors han trobat que havien de baixar el percentatge de sous. Abans era del 4% i ara serà del 3%. Això és gent desinteressada!. Com a conseqüència ara cobraran el següent:

	<u>abans</u>	<u>ara</u>
El batle	250.000'-	396.000'-
Regidors "permanents"	56.600'-	90.000'-
Regidors "rasos"	34.000'-	54.000'-
Tot això fa referència a sous anuals.		

AIGUA AL CEMENTIRI Els costos de dur aigua corrent el cementiri de Son Carrió són de 750.000'- Ptes.

IMPOSTS A GESA L'any 1979 es cobraren a GESA 90.000 ptes anuals per tenir els "postes" i demés ormetjos pels carrers de la vila. El 80 se'n cobraran 300.000'-, i a partir del 81 devers 600.000, que és el 1'5% del brut que recapta GESA al poble.

NOTA PERSONAL El millor, segons la nostra opinió, ha estat el regidor Bauzà, ja que en diferents ocasions ha volgut que li explicassin bé allò que ell havia d'aprovar. Els altres, o bé ho entenien tot fil per randa (cosa que ompliria d'orgull el nostre pit), o bé se'n fotien de lo que aprovaven (cosa que seria una mica incoscient).

DONATIU El Sr. Jaume Llinàs (Moletor) ha regalat 300.000 ptes. a l'Ajuntament perquè en fes el que volgués. El Consistori trobà que li havia de demanar on s'estimava més que els invertissin.

Josep Cortès

SALUT, ALTIVES FITES

Himne a les Muntanyes de Mallorca

Joiós (a 2 tempi)

The musical score is written for voice and piano. It consists of five systems of staves. The first system is the vocal line with lyrics: 'Sa-lut, al-ti-ves fi-tes del nos-tre ca-mi-'. The second system continues the vocal line with lyrics: 'nari Sa-lut, su-blims ta-la-ies que el cor fei-xam-plar!'. The third system is the piano accompaniment. The fourth system is the vocal line with two verses: '1. Sa-lut, mun-ta-nyes sa-gra-des de la Ma-lor-ca pairal-' and '2. Sa-lut, mun-ta-nyes a-mi-gues de l'in-can-sa-ble ro-'. The fifth system is the piano accompaniment with lyrics: 'rol, cap-cal de l'illa dau-ra-da so-ta un dos-ser de cel blau.' and 'mai, que al-sou les cres-tes as-pri-ves en-tre la pla-na i el cel.' and 'an' enjau i joia'. The score includes various musical notations such as clefs, time signatures, dynamics (mf, ff), and articulation marks.

Salut, altives fites
del nostre caminar!
Salut, sublims talaies
que el cor feis eixamplar!

Salut, muntanyes sagrades
de la Mallorca pairal,
capçal de l'illa daurada
sota un dosser de cel blau.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes amigues
de l'incansable romeu,
que alçau les crestes asprives
entre la plana i el cel.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes sonores
on riu la font i l'ocell
i un cor de pins i de roures
canta balades al vent.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes flairoses
de ginebró i romaní,
que cultivau, generoses,
sobre els penyals un jardí.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes cimeres:
Tossals, Tomir, Galatzó,
Alfàbia, Teix, Massanella,
L'Ofre, captiu Puig Major...

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes airoses
que dominau l'horitzó
brodat pel salm de les ones
i el vol august del voltor.

Salut, altives fites...

Salut, muntanyes salvatges,
casal del sol i la neu:
pujau les nostres tonades,
cingles amunt, cap a Déu.

Salut, altives fites
del nostre caminar!
Salut, sublims talaies
que el cor feis eixamplar!

Lletra: Pere Orpí
Música: Antoni Martorell

OPINIÓ

Dia 10 d'agost vaig esser a Sant Llorenç per a compartir unes hores d'a legria i germanor amb tot el poble llorençf i les representacions dels altres pobles de Mallorca.

A la plaça presidia una gegantina senyera quatri-barrada, no molt de l'agrad de bona part dels assistents, segons comentaris que vaig sentir. Per la meua part vaig pensar que cada un a ca-seva fa el que vol i que si els organitzadors de les festes l'havien volguda posar, bé estava així i que qui no la volgués veure que se n'anàs. Jo hi vaig restar. Però, totes les coses tenen un però, pens que els organitzadors podrien haver pensat que són molts els mallorquins que s'estimen més la bandera del castell que la catalana i que si bé cada un a ca-seva fa el que vol, quan tenim visites tots procuram fer el possible perquè es trobin a gust. Per tant, si ells són partidaris de les barres soles i no volien emprar la bandera mallorquina com a teló de fons, el camí més recte era tirar pel mig i no posar-ne cap de les dues.

Francament, pens que oferia un curiós aspecte Dr. Antoni Galmés parlant de "la verdadera ànima d'es nostro poble", de "l'ànima popular de nos tres avis", de "sa nostra cultura mallorquina", tenguent darrera aque lla "cosa".

Dic això no per odi o mancuña a nostres germans catalans, sinó perquè el mateix Antoni Galmés al "Flor de Card" del Juliol-Agost, pàgina 14, ens comenta que a nostra illa no tenim cap ball d'origen català ni d'origen moro a causa de l'antipatia que els mallorquins sentíem cap a catalans i moros, i no tan sols a ells, sinó, inclús, als grans senyors mallorquins que descendien de Catalunya ("botifarres"). Aixímateix també escriu que altra de les causes que a Mallorca no hi hagi balls catalans és per "la manca de contactes que durant el segle XV i següents tenguérem amb Catalunya."

Al "Diario de Mallorca" del dia 21, "un grup de llorencins" publica una carta al director protestant per l'ús i abús de la bandera catalana a aquesta diada, supasadament de germanor i unió entre les gents mallorquines.

Al mateix "Flor de Card" on sortí l'article que comentàvem més amunt hi ha un escrit de Guillem Pont i altre de Josep Cortès insultant o mancant al respecte a aquests coterranis seus.

Pens que d'igual forma com els "castellers" no férem pública la nostra desaprovació a la quatri-barrada intentant despenjar-la i no férem comentaris que no fan mal a ningú, els "barruts" també podrien haver comentat les opinions i preferències d'aquests llorencins sense insultar-los. Des de 1313 fins al 1349 i des de principis del segle XIX fins a l'actualitat, la bandera de les Balears ha estat formada per les barres i el castell, com demostr al meu llibre "El regne de Mallorca - La Bandera i l'escut de les Balears".

Per tant, si ARA és la del castell i n'hi ha que no estan conformes en que ho sigui, se pot baratar per medi d'un referèndum i una llei, però mentre no es barati legalment, la BANDERA DE BALEARS ÉS LA DEL CASTELL.

Josep Ségura i Salado

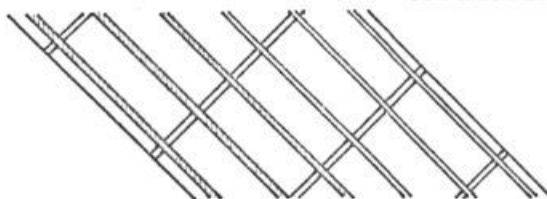

Sant Llorenç d'es Cardessar

ACTIVITATS

- Dia 8.- Organitzat pel Card en Festa es va fer un ball de bot al que també hi participaren altres grups.
- Dies 13 i 14.- Acampada a Lluc. El Card en Festa assisteix a la revetla de la diada del 13.
- Dia 15.- Surt Flor de Card.
- Dies 20 i 21.- Acampada i excursió a Sóller amb motiu d'una Trobada de balls internacionals.
- Dia 26.- L'agrupació Card en Festa assisteix, a Cala Millor a un dels actes de la setmana turística.
- Dia 28.- El Card en Festa va a les festes de San Negre, a una vetlada de boleros i ball de bot.

Bàrbara Mesquida

NOTA PRELIMINAR

Aquesta col·laboració rodola per ca-nostre fa ja una partida d'anys i encara no hem pogut aclarir qui punyeta deu ésser el seu autor. Si qualcú en pot acreditar la paternitat no posarem cap emperò en conce-dir-l'hi.

UNA COLLA DE **BUSQUERETS** XERRAIRE

A la dreta, entrant an es poble, un poc més amunt d'es pou, hi ha una colla de busquerets que fa ja un parell d'anys que tenen es niu dins uns batzers que creixen, ara, sense que ningú no els molesti, ni an es batzers ni an es buscarets.

Es mascle, de cap negre i coa arreveixinada, vetla i fa ses seves cançons a sa femella quan cova, tot igual, més o manco, de quan els costa va prou fina trobar un batzer per fer es niu, perquè sa gent menava ses voreres més netes de romaguers.

Horabaixando, no havent-hi ningú per aquells entorns, s'acostà a sa femella covadora i li digué -perquè ets animalets i ets animalots en sa seva llengua s'entenen-: ¿Te recordes que es nostros padrines mos contaven que, quan ets ordís han tombat es coll, sentien per tot arreu veus d'homos i de dones cantar sa tonada d'es segar, amb qualque cançó més coventa que un pebre de cirereta?. -Ja ho crec que sí, i encara record alguna cançó d'aquelles. Un homo cantava:

Al.lotes, aquest estiu
me fareu morir de rabi,
perquè no em deixau sa gabi
per posar-hi s'aucell viu!.

Sa dona li contestava:

Ja seria es meu conhort
deixar-te sa gabi meva;
però no seria honra teva
posar viu i treure mort.

I d'enfora se sentia un altre que cantava:

S'aigo n'apaga sa set
si és fresca i nova sa gerra;
més val una dona en terra
que es batle amb sa vara dret.

Tot això mos ho contaren es padrines una matinada d'hivern, pocs dies abans de morir tots dos davall dues lloves de pedra parades p'en Tomeu es Tort, que feia de cabrer i pasturava ses cabres per ses voreres des camins, deixant-les fer una mica de tala dins es sembrats, quan ningú no les veia.

(Sa gent, an en Tomeu, li feia un poc sa llenya damunt, i ell se l'hi deixava fer. Però no era tan pardal com molts creien; era com tots es cabrers d'aquells temps, que amb ses voreres i ses voreres de ses voreres treia, amb prou feines, sa barquera endavant).

També mos contaren que en aquest temps, o un poc més endavant, venien per aquí a collir aubercocs primerencs, es diumenges, qualque parella d'enamorats, sempre acompanyats de sa mare o d'una vella, fos o no fos tia, i sempre els fotien es més madurs, que eren es que ja se podien fer seus a picades.

Iddò un dia d'aquests, digué sa busquereta, va venir a collir aubercocs a s'aubercoquer d'assus-suaquí una parella, bergant i berganta, que anaven més aferrats que dues pegellides i les vaig sentir que xuclaven: degueren trobar aubercocs ben madurs, com es que noltros mejàrem ahir!. Es nostros temps ja no són aquells, com es que contava es capella Capi rró, que per fer s'ullet a una jovençana havia d'esser an es ball de sa revetla o a una de ses festes d'es poble, o esperar-la quan anava amb ses amigues a cercar aigua an es pou. Tot s'ha girat damunt davall i tenc por que molts vulguin agafar sa vaca p'es collons i no n'ha tenguts mai!. Llibertat per tot lo que ells vulguin, sense tenir en compte lo que puguin voler ets altres.

Pot ésser que tenguis raó, contesta es busqueret, com molts d'homos, que han d'escoltar, o al manco sentir xerrar sa seva dona molt de temps, si se volen dur be. Ja saps lo que mos va passar l'any passat es dia de l'Ascensió, que sempre havia estat en dijous.

Si -i tornà pendre ses mecions sa busquereta- quan mos posàrem en es brots alts d'es batzer per veure sa feta i no fer res, ni dur busques an es niu, com mai n'hi ha duites cap aucell en aquest dia, mos va cridar s'atenció veure molts d'automòvils amb gent amb sa roba feina, i

qualque carro d'es pocs que queden, anar-se'n cap a fora-vi-la també a feinetjar. Nos miràrem asterats. Arribàrem a dubtar si mos hauríem errats, que no fos dijous. Es nostro capparí no atinava que ets homos, per no perdre un dia de feina, haguessin traspasat es dia de l'Ascensió an es diumenge següent: un d'es tres dijous més dijoussos de tot l'any!. Es busqueret digué tot seriós: si fos per un dia més de festa ho entendria, però per no vagar no ho veig clar, Déu meu!. A sa busquereta, mig adormida, li escapà: que diguen "Déu meu" i que tenguin ganes de fer feina, de cada dia n'hi ha manco.

Es busqueret ja no la va sentir: s'havia adormit.

GLOSES

- 1.- Havent ja passats els quinze i passat l'edat "burrall", ja només mos queda el riure amb s'al.lota en el corral.
- 2.- Al corral jo me torrava en pèl com un animal, i una abella que volava em picà a un punt i em fé mal.
- 3.- Com més aigua m'hi tirava més i més s'inflava el mal, i s'al.lota se burlava i se'n reia del meu mal.
- 4.- Enc que jo no em pugui seure, això no és estar malalt. Les anits, quan som a jeure tenc d'estar amb so cul alt.
- 5.- Un altre dia jo estava igualment en el corral, i a tot bitxo jo alertava procurant que no em fes mal.
- 6.- La cançó ja està acabada, que ningú no ho prengui a mal. Això és glosa inventada i no és un fet real.

Antoni Genovart (abril 80)

subscriviu-vos a

**flor
de card**

la millor revista del poble

EN AQUEST RACÓ, COM QUE ES MASSA PETIT, NO XERRAREM DE S'AJUNTAMENT. NOLTROS TAMBE SABEM TENIR UN DETALL ELEGANT QUALQUE PIC. DE RES, HOMOS, NO HO PAGA!. SI MOS HEU DE MENESTER JA SABEU ON SOM.

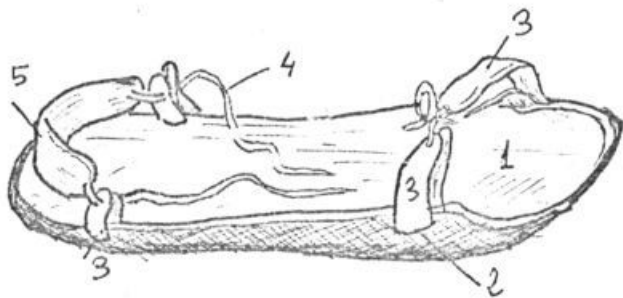
TOT TÉ UN NOM "Ses varques"

Un dets elements que formaven part de s'indumentària de sa gent de foravila, fins ara fa uns cinquanta anys eren ses avarques. Aquestes són per a noltros avui es símbol d'una època ja closa i d'una societat eminentment rural amb un mode de viure caracteritzat per sa duresa des treball agrícola i sa pobresa de sa gent que s'hi dedicava. Moltes persones majors, encara avui, mos podrien oferir un bon caramull de detalls ben vius sobre sa vida des missatges i pastors que des d'una edat ben tendre estaven llogats a moltes de ses nostres possessions.

Es diccionari Alcover-Moll defineix s'avarca com " un calçat rústic compost d'una sola de cuiro i alguns correigs i cordells que la subjecten al peu i al turmell" (aquesta definició també és vàlida per altres terres de parla catalana).

Ses varques eren en primer de cuiro de verro o de bou però més tard sa sola se feia amb goma de roda de cotxe. Se subjecten an es peu per davant i per darrere o sia a s'indret des dits i a s'indret des turmells; a cada costat se fa un trau a sa sola per on hi passen uns correigs que se dobleguen en forma d'ansa i se diuen anserols i que a cada cap tenen un foradí per on passa una cordellina que se ferma d'anserol a anserol, així se fa una ansa per on hi afiquen sa punta des peu.

- AVARCA -

1- SOLA	4- VARQUERES
2- ANSERA	5- TALONERA
3- ANSEROLS	

Això mateix se fa a s'indret des turmells però sa cordellina va fermada a un correig que volta per darrere es taló(d'on li ve es nom de talonera) per evitar que es peu surti de sa varca. Des mateixos anserols surten unes cordellines o varqueres que van ferma des pes turmell i sa cama.

Aquestes varques eren ses que feien es sabaters i que molt sovint només podien pagar certes persones, però an es costat d'aquestes varques més bones, n'hi havia unes altres de molt més senzilles fetes pes mateixos usua

ris a base d'una sola de goma de ses rodes d'un cotxe, i amb sos anserols de filferro, que se subjectaven an es peu amb un parell de cordellines.

FESTES

Relació d'entrades i sortides.

Entrades:

Venuda de bocinets de senyera.....	1.150
Donatius.....	3.000
Futbol.....	6.000
Bar.....	26.136
Rifes.....	19.776
Venuda de plats, cossiols, siurells, senalletes, etc..	24.000
Total.....	<u>80.062</u>

Sortides:

Cintes.....	1.139
Fil de porc.....	250
Cola.....	150
Rotuladors, paper de seda i material divers.....	1.248
Bufetes.....	1.025
Coets i traques.....	4.000
Recital.....	14.000
Comèdia.....	9.000
Gel.....	1.400
Premis dels recorreguts, convidades del recital, majorettes, músics, "polos".....	7.045
Programes.....	7.000
"Foco".....	3.500
Bar.....	12.829
Total.....	<u>62.766</u>

Total entrades..... 80.062

Total sortides..... 62.766

Saldo favorable.... 17.296

Aprofitant l'avinentesa de presentar els comptes de les Festes de la Mare de Déu Trobada, volem donar les gràcies a totes aquelles persones i entitats que han prestat la seva col.laboració personal o econòmica.

Si les festes han sortit lluïdes i agust de la majoria, això ha estat possible perquè molts ens hem donat les mans.

Gràcies a tots.

J. ROSSELLÓ   R. LLADÓ

BATEC

- Dia 8.- Festa de la Mare de Déu Trobada. Fa un parei d'anys que l'aufàbega, que antany es donava a la gent el temps de l'oferta, ara es dóna després de la missa solemne, mentres amb el càntic dels Goigs es fa l'a doració.
- Dia 15.- Ha començat l'escola. Fins a principis del mes qui ve només n'hi haurà els matins.
- Dia 19.- Degut a les obres que es fan per eixamplar la carretera s'han amollat barrobins per escapçar les penyes de baix de les cases de Sa Blanquera. Se n'han amollat alguns amb poc esment i ses pedres que rebotien han fet mal a teulades i persianes dels veïnats.
- Dia 22.- Reunió d'adults a la rectoria.
- Dia 23.- Reunió de joves, també a la rectoria.
- Aquestes reunions eren per parlar sobre els temes de la "Setmana de setembre - 80"; setmana de reflexió i programació pastoral que va reunir a Ciutat uns 700 participants de l'Església de Mallorca.
- Els punts de discussió i diàleg eren: a) Tenint en compte les discussions de la setmana de setembre -79 ¿què té, què li manca i què li sobra avui a la nostra Església de Mallorca perquè pugui ser evàngelitzadora i corresponsible?
- b) Quines són les diverses postures dels joves davant les institucions que els envolten: polítiques, laborals, familiars, docents, religioses? ¿Quins problemes se'n deriven? ¿Perquè l'Església ha deixat d'interessar a molts de joves?.

Joan Rosselló
Guillem Quina

ES RACÓ DE SA PADRINA

Cançons de coir figues:

Quan som en es curucull
de sa figuera aubacor,
tant si és figa com figó
en arribar-li la cuic.

"Adiós", figuera roja
ja me'n vaig a s'aubacor,
s'espigolera major
a sa coa du es rellotge.

Sa nostra figueralera
mos ha caigut d'es cimel
i diu que no s'ha fet mal
perquè no se'n riguin d'ella

Pobre de figueraler
passa la vida penada,
en veure s'ennigulada
ha de córrer a entrar es sequer.

Sa figa, per esser bona
ha de tenir tres senyals:
crivellada i secaions
i picada d'animals.

joan rosselló

si lleu... per m.g.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										

HORIZONTALS.- 1-Fig., dissentir, Consonant. 2-Repetició d'un so. Dit d'una part unida a una altra. 3-Constel.lació veïna al Ca Major. Símbol químic del fluor. Vocal. 4- Que no es pot apagar. 5-Referència, circumstància. Nom de lletra. Consonant. 6-Símbol químic del iode. Acció d'ocupar o ocupar-se. 7-Tret, descàrrega d'una arma de foc o altra que llança un projectil. Símbol del nítrid gen. Déu egipci. Cinquanta.

VERTICALS.- 1-Exempt de dubte o vacil.lació. 2-Entre els orientals imatge pintada de Crist. Vocal. 3-Capaç de volar. 4-Vocal. Que no deixa passar la llum. 5-Conjunt de rames tallades. Adjectiu. 6-Consonants. Protuberància a l'esquena. 7-Llevar la fama. 8-Símbol del radi. Departament superior del cotxe. 9-Semblant. Vocal. 10-Article. Tros de terra on se sembren llegum, cols, etc.,

T I R R B S T N Y P Ç E
 F U T B D L J R S E M G
 A O P Q X R S T H S L T
 L N Y C A Ç A X I C Z A
 P L P R S R P L P A L N
 I E S X H Z C Ç I P L I
 N R I D M I R O C M A T
 I R N I C A N I A E S A
 S V E D C D L O H T R P
 M X T Z J N T Ç Z M I L
 E O J L A O N O P Q R J
 M R S I N H I P O R T K

Els noms de deu esports.

E N D E V I N A L L A

Per ballar em pos sa capa,
 per ballar me la torn a llevar.
 No puc ballar amb sa capa,
 i serse capa no puc ballar.

F U G A D E V O C A L S

Q.. D.ST.RB F.ST., S. R.MP
 S. T.ST.

Determinar quine de les definicions de cada paraula es la correcta.

- 1- EMPALAR.- A)Unir pels extrems. B)Agafar amb la pala. C)Guarnir amb domassos, tapissos, etc .
- 2- GLOTAL.- A)Que menja molt. B)Amb glotonia. C)Produit a la glotis .
- 3- FERRADOR.- A)Acció de femar. B)Adobar la terra amb fems. C)Femater.

SOLUCIONS

-QUI DESTORBA FESTA, SE ROMP SA TESTA-
 -UNA BALDUA-

D I V E R G I R L
 E C O A D N A T A
 C O L O M F A
 I N V A G A B L E
 D A D A E M A R
 I O C U P A C I O
 I R R A N
 R A
 L

1=B
 2=C
 3=C

T I R
 F U T B O L
 X
 H S
 E M G
 A
 I C A Ç A
 L P A
 I
 I
 C
 I
 C
 I
 I
 S
 I
 N
 I
 N
 I
 N
 I
 S
 E O
 I
 M
 E O
 W

darrera plana

FLOR DE CARD és el bolletí-revista del Card, centre Cultural de Sant Llorenç des Cardassar, que està al carrer Mossèn Galmés, 67. Aquest és el número 50 i correspon al setembre de 1980. Vàrem fer el dipòsit legal l'any 73 i ens donàren el número 765. El director és en Bartomeu Domenge i Amer el que se'n cuida de cercar papers en Josep Cortès i Servera.

ELS RESPONSABLES de cada pàgina són els següents:

Portada	Cuina de Ca'n Barbot	Josep Cortès
2	Solituds	B. Matamalas
3	Donya Bàrbara	Guillem Pont
5	Espipellades	Josep Cortès
6	Història	Ramon Rosselló
8	Instruments tradicionals	Maria Galmés
		Josep Cortès
9	Setmana Santa	Francesc Clapés
10	Crònica informal	Josep Cortès
11	Salut, altres fites!	Pere Orpí
12	Opinió	Josep Segura
12	Activitats	Bàrbara Mesquida
13	Busquerets	Andnim
14	Gloses	Antoni Genovart
15	Tot té un nom	Ponent
16	Festes	Joan Rosselló
		Ramon Lladó
17	Batec	Joan Rosselló
		Guillem Quina
17	Es racó de sa padrina	Joan Rosselló
18	Si lleu...	M.G.
19	Darrera plana	Redacció

També hi COL.LABOREN

A la confecció

A la difusió

A la tresoreria

A la mecanografia

els que podem pillar

Guillem Quina

Elisabet Nicolau

Guillem Quina

Maria Galmés

També volem fer recordar que els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

Beveu COCA COLA

A LES BONES O PER FORÇA. TRIAU!!!